

Forside

Bacheloroppgave

Studieprogram: Sosiologi

Opptaksår: 2019

Er oppgaven konfidensiell? (skriv X) NEI: X JA: _____

Kan oppgaven benyttes til undervisningsformål (anonymt)? JA: X NEI: _____

Forfatter(e)

Studentnr (6 siffer)	Navn:
244084	Stian Vedvik

Oppgavens tittel:

Not in employment, education, or training. En undersøkelse av hvorfor en person blir NEET.

Veileder: Isak Lekve

Universitetet i Stavanger

Not in employment, education, or training.

En undersøkelse av hvorfor en person blir NEET.

Bacheloroppgave i sosiologi

Universitetet i Stavanger

2022

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven tar opp problemstillingen "Hvorfor blir noen NEET". Det blir undersøkt om hvem som tilhører gruppen og det blir vist fram forskjellige undergrupper til NEET gruppen. Undergruppene gjør det lettere å kategorisere problemene til hvorfor en person er NEET. Det viktigste med oppgaven er hvorfor en person havner i NEET gruppen. Det blir tatt i bruk informasjon fra forskjellige studier om årsaker som har ført til at en person ble NEET. Det er også inkludert intervju av 5 informanter som var i NEET gruppen en periode av livet sitt. Intervjuevene gir oss perspektivene til personer som både valgte NEET livet og de som var uheldige. Så blir litteraturen og intervjuene sammenlignet. Det fins forskjellige forklaringer på hvorfor noen bli NEET og i denne oppgaven blir det funnet ut at mesteparten av problemene ligger i utdanningsårene. Det blir også funnet ut at mesteparten av NEET hører til de som er arbeidsledige som er en undergruppe. Et annet spørsmål er om det er aktøren eller strukturene som har skylden i at individer blir NEET. Det blir diskutert litt om årsakene er en aktør eller struktur problem.

Abstract

This bachelor thesis addresses the issue "Why does someone become NEET". It researches who belongs to this group and it will present different subgroups that belongs to the NEET group. The subgroups make it easier to categorize why a person became NEET. The most important task with this thesis is how a person falls into the NEET group. Information from different literatures about why someone became NEET is being used. There is also included a interview of 5 candidates who were NEET earlier in their life. The interviews will give us perspective to people who chose NEET life and those who were unfortunate. Then the literature and interviews will compare. There are different explanations of why someone becomes NEET, and in this thesis, it is found out that most of the problems are in the years of education. It is also discovered that most of the NEETs belong to the unemployed part of NEETs. Another question is if it's the actors or structure's fault that individuals become NEET. It is discussed a bit whether the causes are an actor or structure problem.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	6
1.1 Problem med NEET.....	6
1.2 Hvem er NEET.....	6
1.3 Problemstillingen	7
2.0 Teori	8
2.1 Undergrupper.....	8
2.1.1 Kortidsarbeidsledige.....	9
2.1.2 Langtidsarbeidsledige.....	9
2.1.3 Motløse	9
2.1.4 Helseproblemer.....	9
2.1.5 Familieansvar	9
2.1.6 Gjeninntredende	10
2.1.7 Andre.....	10
2.2 Kjønn	10
2.3 Frafall hos ungdom.....	11
2.3.1 Kjønn årsak til frafall?.....	11
2.3.2 Er valg av studieretning årsak til frafall?	12
2.3.3 Normalt å droppe ut?.....	12
2.3.4 Hvorfor ta friår?.....	12
2.4 Utdanning.....	13
2.4.1 Mangel på utdanning	13
2.4.2 Utdanning og mobbing.....	14
2.5 NAV.....	14
2.5.1 Uføretrygd skamfullt?	14
2.6 Oppvekst	15
2.7 Etnisitet	15
3.0 Metode.....	16
3.1 Utvalg av informanter	16
3.2 Validitet og reliabilitet.....	17
3.3 Utvalg av litteratur	17
3.4 Meldeplikt	17
4.0 Intervjuer.....	18
4.1 Informant 1	18
4.2 Informant 2	18
4.3 Informant 3	19

4.4 Informant 4	19
4.5 Informant 5	20
5.0 Drøfting	21
5.1 Undergrupper.....	21
5.1.1 Informant 1.....	22
5.1.2 Informant 2.....	22
5.1.3 Informant 3.....	22
5.1.4 Informant 4.....	22
5.1.5 Informant 5.....	22
5.2 Kjønn	23
5.3 Studieretning.....	23
5.4 Friår	24
5.5 Droppe ut	24
5.6 Utdanning.....	25
5.7 NAV.....	26
5.8 Skam	26
5.9 Oppvekst	27
5.10 Arbeidsledighet	27
5.11 Mobbing	27
5.12 Etnisitet	28
5.13 Aktør eller struktur.....	28
5.13.1 Informant 1	28
5.13.2 Informant 2	28
5.13.3 Informant 3	28
5.13.4 Informant 4	29
5.13.5 Informant 5	29
6.0 Konklusjon	30
Bibliografi	32

1.0 Innledning

I hovedsak når jeg valgte temaet på denne oppgaven trodde jeg NEETs ville bestå for mesteparten av personer som ikke ville jobbe fordi de var late og bare ville sitte hjemme å slappe av. Når jeg startet oppgaven fant jeg ut dette var veldig feil, som dere vil se i denne oppgaven. NEET gruppen har flere forskjellige undergruppen som vil bli vist. Det viste seg at den "late" delen av NEET var ganske liten i forhold til andre undergrupper.

Jeg finner temaet interessant fordi ideen om å være en gratispassasjer høres både egoistisk og deilig ut. Fra erfaring tok jeg selv ett friår etter videregående. Det var veldig deilig i starten, men mot slutten av året merket jeg at det ble kjedelig og jeg ville begynne å være produktiv igjen. Er da NEETs personer som er egoistiske og late, eller har de en legitim grunn? Hva får en person til å mene at det er greit å ikke delta i samfunnet? Blir det ikke kjedelig med altfor mye fri? Hvorfor velger en person å ikke arbeide? Eller hvilke andre grunner eksisterer som forhindrer noen i å bidra til samfunnet.

1.1 Problem med NEET

Ifølge studier har prosentmengden NEET sinket fra omtrent 14 millioner (2013) til 9.3 millioner (2019) i EU. Men selv om andelen NEETs synker er det fortsatt mye økonomisk tap (Eurofound, NEETs, 2021). I Norge ligger andelen NEETs på 9% (2016). Mesteparten av de som er NEET i Norge hører til de som ikke søker etter arbeid (OECD, 2018). Det er viktig å studere NEETs for å prøve å hjelpe dem. Problemer som kommer av NEETs er negativ innvirkning på sosial og økonomisk utvikling (Eurofound, NEETs, 2021). Det er også en risiko for at de som blir NEET er det hele livet sitt (Halvorsen, Hansen, & Tägtström, 2012). Dersom Norge skal kunne hjelpe NEETs må vi først finne ut hvorfor de er i denne gruppen.

1.2 Hvem er NEET

Denne bacheloroppgaven handler om NEET, som er en forkortelse for "not in education, employment or training". På norsk blir unge på kanten, ungt utenforskap eller lignende brukt. En person som er i denne gruppen er en som ikke har for tiden noen form for arbeid, utdanning eller annen form for opp trening. Tidligere var dette begrepet i Europa for alderen 15-24, men har blitt forandret til aldergruppen 15-29 år (Eurofound, NEETs,

2021). I denne bacheloroppgaven vil jeg bruke det engelske begrepet NEET. Denne kategorien inkluderer både personer som er arbeidsledige og samtidig søker arbeid, og de som er arbeidsledige av fri vilje. Og det aller viktigste spørsmålet for denne bacheloren er hvorfor eller hvordan en person kommer inn i denne gruppen.

1.3 Problemstillingen

Problemstillingen for denne oppgaven er: Hvorfor blir noen NEET?

Dette er et kvalitativt intervju undersøkelse som bruker litteratur til å sammenlignes med intervjuene. Gjennom litteratur kan vi se på studie som allerede er gjort om forskjellige årsaker til hvorfor noen blir NEET, så kan dette sammenlignes med intervjuer av NEETs.

Det er inkludert intervju av fem personer som tilhørte NEET gruppen i en periode av livet deres. Deres perspektiv og fortelling om hvordan de ble NEET, kan hjelpe oss til å finne årsaker til hvorfor en person havner i NEET livet. Spesielt fordi noen av informantene valgte det selv mens andre ville ikke være der. Intervju delen har både NEETs som tok valget selv og de som aldri ville være NEETs.

Oppgaven starter med en gjennomgang av brukt litteratur og teoriene som kom frem. Deretter vil det være framgangsmåte av hvordan denne bacheloren ble gjort. Etter det kommer en fortelling av intervjuene. Så vil litteraturen bli drøftet med hensyn til intervjuene. Og til slutt vil det være en konklusjon.

2.0 Teori

I sosiologi har forholdet mellom aktør og struktur alltid vært en viktig rolle. Den ene siden av sosiologer mente strukturene påvirket aktørene, den andre siden mente det var aktørene som påvirket strukturene, mens en mindretalls gruppe mente det var et kombinert forhold (Ritzer & Stepnisky, 2018). Det at en person havner i NEET gruppen, er det samfunnet eller aktørene som har skylden? Er det "svake" mennesker som faller her fordi de ikke håndterer utdannings eller arbeidslivet? Eller er det rett og slett samfunnet som mislykket dem. Er det mulig det er en kombinasjon av aktøren og strukturen? Det finnes forskjellige teorier og meninger om hvorfor en person blir NEET. I denne bacheloroppgaven skal jeg gå gjennom noen av dem og diskutere om hva som kan være årsaker til at en person blir NEET.

2.1 Undergrupper

Definisjonen av NEET har allerede blitt forklart, men det finnes også undergrupper til NEET. Begrepet NEET blir faktisk kritisert av å plassere alt innenfor "en" gruppe. Det er egentlig et veldig vidt begrep som omfatter alle disse forskjellige undergruppene som har helt forskjellige kjennetegn og årsaker (Fyhn, Radlick, & Sveinsdottir, 2021). Et problem som oppstår med å plassere alle per definisjon innenfor denne gruppen er at hjemmeverende foreldre faller innenfor. Mens en som ikke har prøvd å søke på utdanning eller jobb siste tre år er også i samme gruppe (Fyhn, Radlick, & Sveinsdottir, 2021).

En måte for å organisere gruppen NEET bedre ble brukt av Eurofound (2016), hvor de plasserte NEET inn i 7 undergrupper. Disse 7 gruppene er:

- Kortidsarbeidsledige
- Langtidsarbeidsledige
- Motløse
- Helseproblemer
- Familieansvar
- Gjeninntredende
- Andre

(Eurofound, Exploring the diversity of NEETs, 2016).

2.1.1 Korttidsarbeidsledige

Korttidsarbeidsledige er de som har søkt aktivt etter jobb i mindre enn 1 år. De som er i denne gruppen, er tilgjengelig for arbeid og prøver å komme seg ut i arbeidslivet.

Problemet er om de er i denne gruppen over lang tid og havner over til

"Langtidsarbeidsledige" (Fyhn, Radlick, & Sveinsdottir, 2021).

2.1.2 Langtidsarbeidsledige

Langtidsarbeidsledige er de som har søkt aktivt etter jobb i mer enn 1 år. Denne gruppen er mer utsatt enn den korttidsarbeidsledige. Når en person har mislykket med å skaffe seg arbeid etter så lang tid øker mangelen for motivasjon og muligheten for å havne i den "Motløse" undergruppen oppstår. Det å være arbeidsledig skaper også "hull" i CV som kan gi negativt inntrykk til arbeidsgivere (Eurofound, Exploring the diversity of NEETs, 2016).

2.1.3 Motløse

Motløse er de som ikke ser noe poeng i å søke etter jobb eller ta mer utdanning. I utgangspunktet ønsket de å få seg en jobb, men de mener at det ikke finnes mulighet for dem å skaffe seg en jobb. Dette er en veldig sårbar gruppe som kanskje ikke vil noen gang komme seg ut av NEET livet. De har mistet all motivasjon for å prøve å komme seg ut (Fyhn, Radlick, & Sveinsdottir, 2021). Denne gruppen er veldig liten i Norge og regnes som ubetydelig (OECD, 2018). Dette er en gruppe som passer perfekt til stereotypen av NEET. Etter de har mistet motivasjonen er det godt mulig de spiller dataspill eller ser TV hele dagen. De blir til en NEET som samfunnet ikke vil ha. Selv om gruppen er liten og regnes som ubetydelig er det fortsatt et problem. Det er også slik at det er vanlig for de som befinner seg i NEET gruppene å også ha depresjon (OECD, 2018).

2.1.4 Helseproblemer

Helseproblemer er de som ikke søker på grunn av helseproblemer. Disse problemene kan være fysiske eller psykiske. Helseproblemer gjør at de ikke klarer fungere i arbeid og det er vanlig at de mottar helserelevante ytelser. I Norge er helseproblemer hos NEET 11% på den mannlige NEET andelen og 24% på kvinnelige NEET andelen (Fyhn, Radlick, & Sveinsdottir, 2021).

2.1.5 Familieansvar

Familieansvar er de som sørger for familie, for eksempel barn eller eldre. De har kanskje ikke mulighet til å arbeide fordi de må ta vare på egne barn eller noen familiemedlemmer som trenger hjelp. Denne gruppen er litt sårbar. Det er mulig de befinner seg her fordi de ikke har mulighet til å betale for barnepass eller pleie for familiemedlemmer som trenger

assistanse. Men det er også noens som velger frivillig å ta vare på disse medlemmene (Fyhn, Radlick, & Sveinsdottir, 2021). I denne kategorien er det 16% av kvinnelige NEETs mens det bare er 1% av mannlige NEETs (OECD, 2018). En annen artikkel introduserte NEEPT (not in employment, education, *parenting* or training), for å kunne fjerne de som er foreldre fra NEET gruppen (Rodwell, et al., 2017). Å være foreldre er en form for arbeid så de burde ikke være i NEET gruppen, NEEPT vil kunne fikse det problemet.

2.1.6 Gjeninntredende

Gjeninntredende er de som venter på å starte i jobb eller skole. Disse har enten fått seg en jobb eller kommet inn på utdanning, men venter på å starte. De er ifølge definisjonen NEET en del av gruppen, men det er snakk om under 1 år (Fyhn, Radlick, & Sveinsdottir, 2021). Dette er ikke en gruppe som er et problem for samfunnet eller i faresone får å være fastsatt i NEET livet.

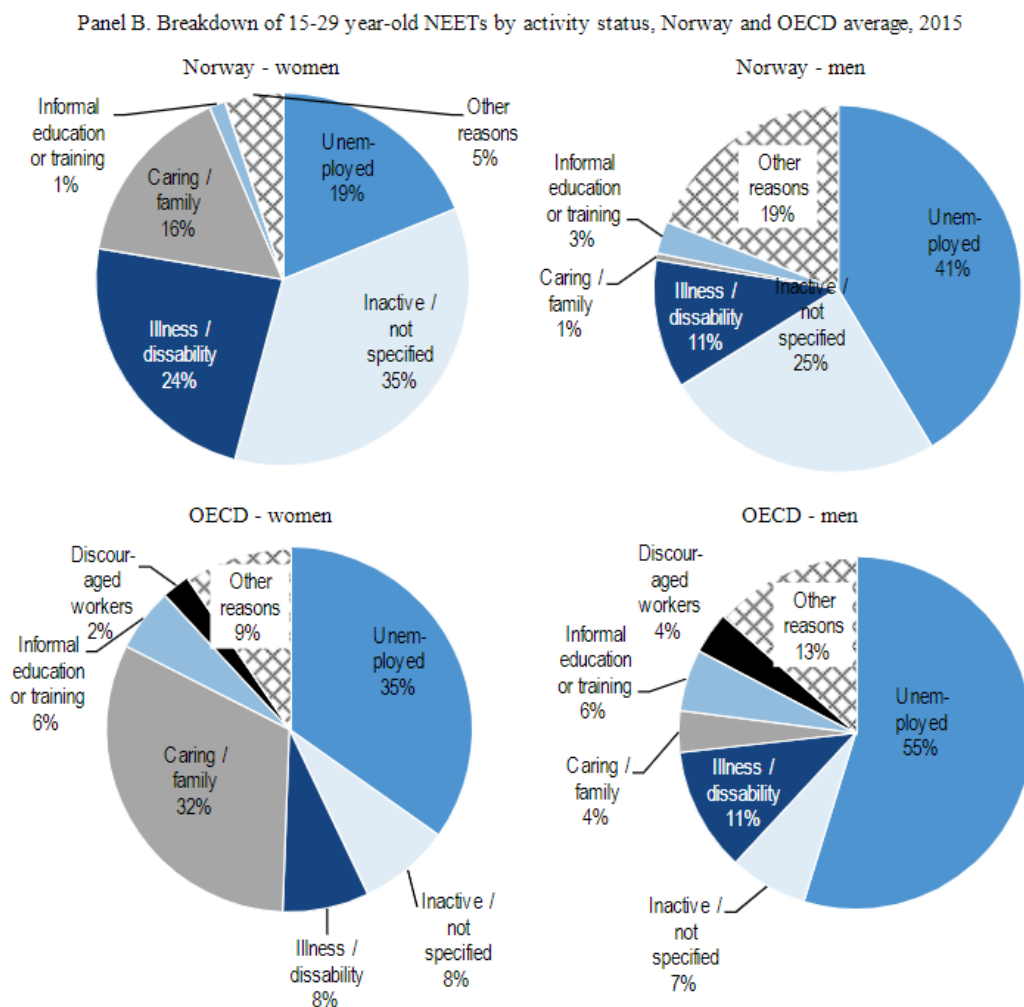
2.1.7 Andre

Andre er alle andre grupper som ikke plasseres i de andre undergruppene. De som befinner seg i denne gruppen kan være alt fra de privilegerte som ikke har nødvendighet for inntekt, unge som driver med andre former for aktiviteter for eksempel kunst eller reise, og til de svakeste som ikke engang oppsøker NAV eller helsevesen og som er vanskelige å få tak i (Eurofound, Exploring the diversity of NEETs, 2016).

2.2 Kjønn

I Norge er hovedgrunnen til å være NEET forskjellig for menn og kvinner. Hos menn er det å være arbeidsledig som er hovedgrunnen, mens hos kvinner er det ikke spesifisert. Den mannlige arbeidsledige NEET andelen ligger på 41% mens den kvinnelige arbeidsledige NEET andelen er på 19%. I motsetning til Europa hvor den mannlige delen er 55% og den kvinnelige er 35% (OECD, 2018). Hovedgrunnen hos kvinner som er inaktiv/uspesifisert er på 35%. Dette får det til å høres ut som det er mye mer NEET menn enn kvinner, men sannsynlighet for å bli NEET i Norge er likt for menn og kvinner. Kvinner har økt grunn for å bli NEET på grunn av familieansvar. Det er 16% av kvinner som ikke søker arbeid på grunn av familieansvar, noe av årsakene til dette er at det er mer vanlig at kvinner er hjemme med barn mens menn jobber (OECD, 2018). Kvinner har også en høy prosent andel på helseproblemer på 24% som årsak til å være NEET. Hos menn er helseproblemer på 11% og familieansvar på bare 1%. En grunn til at helseproblemer er så

lavt for menn er at det er mange menn som ikke rapporterer helseproblemene sine (OECD, 2018).

Figur 1. Oppdeling av 15-29 år gamle NEET etter aktivitetsstatus (OECD, 2018)

2.3 Frafall hos ungdom

En måte å starte NEET livet på er å droppe ut av skole. Hvorfor velger en person å avslutte skoleutdanningen tidlig? Her skal vi se på noen teorier om hvorfor ungdommen slutter tidlig i skoleutdanning.

2.3.1 Kjønn årsak til frafall?

I artikkelen til Kristoffer Vogt tar han opp diskusjonen om kjønn kan være problemet for frafall i videregående (Vogt, Er frafall i videregående opplæring et kjønnsproblem?, 2008). Det han finner ut er at det ikke er generelt kjønn som er hovedgrunnen til frafall. Det viser

seg at det meste frafallet kommer fra de som går på yrkesutdanning og lite fra de på studiekompetanse. Det er yrkesfaglinjen som har mye frafall og siden denne linjen er mannsdominert fører det automatisk til at flere menn dropper ut (Vogt, Er frafall i videregående opplæring et kjønnsproblem?, 2008). Ungdommen dropper ikke ut fordi de er gutter, men de fant ut at problemene ligger sterkere i strukturelle utfordringer og hvilken økonomisk klasse man hører til. Mangel på lærlingplasser er også noe som forårsaker frafall. De mest populære yrkesfagene er mannsdominerte som forårsaker at flere menn enn kvinner vil slite med å skaffe seg lærlingplass. Menn utgjør mer enn 7 av 10 lærlinger, som betyr at lite lærlingplasser vil skadet mer menn enn kvinner (Vogt, Er frafall i videregående opplæring et kjønnsproblem?, 2008).

2.3.2 Er valg av studieretning årsak til frafall?

En annen studie, som ble gjort av Nordisk ministerråds, var angående studieretning studenter tok på videregående (Markussen, 2010). De sammenlignet frafallet mellom studiekompetanse og yrkesfag. I denne undersøkelsen fant de ut at frafallet i videregående var høyere på yrkesfaglinjen i forhold til studiekompetanselinjen. Det var også slik at strykprosenten for de som startet på yrkesfag, men byttet over til generell studiekompetanse var på 30-40%. En viktig forklaring på dette er at de som bytter fra yrkes til studie har et svakere utgangspunkt i karakterer (Markussen, 2010). Denne artikkelen støtter resultatene i Kristoffer Vogt sin artikkel.

2.3.3 Normalt å droppe ut?

I en annen artikkel til Kristoffer Vogt tar han opp aldersnormer og tidlig skoleavslutning (Vogt, Age norms and early school leaving, 2017). I denne artikkelen er det snakk om at visse atferder kan kun sosialt gjøres i en viss alder. Teorien er da at det har blitt mer sosialt akseptabelt for aldersgruppen i videregående å enten droppe ut tidlig eller ta seg et friår (Vogt, Age norms and early school leaving, 2017). Denne teorien oppstod gjennom funnet til Bernice Neugarten og kollegaer. De oppdaget noe som blir kalt for "cultural age deadlines", som er sosiale resepter på hva som kan være en passende alder for å gjøre visse handlinger (Neugarten, Moore, & Lowe, 1965). Hvis det å avslutte skoleutdanningen tidlig er normalt vil dette kunne skape NEETs.

2.3.4 Hvorfor ta friår?

I en tredje artikkel fra Kristoffer Vogt blir 4 personer intervjuet angående friår (Vogt, The timing of a time out: the gap year in life course context, 2018). Hos den første som blir intervjuet "Peter", forteller Peter at han skal ta seg et friår etter videregående og dette er

veldig normalt blant vennegjengen hans. Den andre informanten "Jennifer" tok seg også friår, men mente sterkt at hun måtte ha seg jobb i mellomtiden. Dette var fordi foreldre hennes mente at CV- hennes ikke kunne ha "hull". Den tredje informanten "Daniella" tok seg ikke friår, men gikk rett in i arbeidslivet. Dette var noe hun bestemte seg for tidlig, selv om faren hennes ville hun skulle ta mer utdanning. Hun valgte å starte tidlig i arbeidslivet slik foreldrene hennes gjorde. Den siste informanten "Steinar" tok seg heller ikke et friår. Han fortalte han visste ikke hva han skulle gjort med det og faren hans mente sterkt det var viktig å få seg en praktisk jobb (Vogt, The timing of a time out: the gap year in life course context, 2018). Ideen om friår ser ut til å bli påvirket en del av familie.

2.4 Utdanning

I tillegg til å kanskje droppe ut av ungdom- eller videregående skole, vil det å ikke ta videre utdanning kunne gjøre det vanskeligere i arbeidslivet. Det blir stadig mer nødvendig for en person å ha høyere og høyere utdanning for å kunne kvalifisere seg for arbeidslivet. De som ikke skaffer seg god nok utdanning kan øke risiko for å bli stående utenfor arbeids- og et normalt samfunnsnivå (Halvorsen, Hansen, & Tägtström, 2012). Utdanning er en veldig viktig faktor for å unngå å bli NEET. Unge mennesker som har lite utdanning har større sannsynlighet for å bli eller være NEET en gang i livet sitt. I 2015 var det 7 ganger større sannsynlighet å være NEET i Norge for de som ikke hadde videregående utdanning i motsetning til de som hadde fullført universitet (OECD, 2018). Dette ligger i at samfunnet krever mer kompetanse i dag enn før. Strukturene vi lever i har større krav av oss som aktører. Det viser seg også at foreldre med liten utdanning øker sannsynligheten for at barna blir NEET (OECD, 2018).

2.4.1 Mangel på utdanning

"Drop-outs" er blant de som er i stor risiko for å bli NEET. I rapporten "Unge på kanten" til Nordisk Ministerråds 2012 gjorde de undersøkelser om ungdom i utkant av skole og arbeid blant de nordiske landene (Halvorsen, Hansen, & Tägtström, 2012). I denne rapporten kom de frem til at mangel på fullført utdanning vil øke risikoen for å bli utenforstått resten av livet i samfunnet. Ifølge denne rapporten var i 2012, rundt 10% av alderen 15-24 i risiko for å bli en NEET, mens allerede 2-5% var NEET. Disse tallene gjaldt da for de nordiske landene, ikke bare Norge. I Norge lå vi på ca. 2% som var uten arbeid i et år eller lengre (Halvorsen, Hansen, & Tägtström, 2012). Et annet problem er at det kan være vanskelig å komme seg ut av NEET livet. Vanskelighetsgraden øker over

lengre tid. Det blir vanskeligere å komme inn i arbeidslivet jo lengre tid som har gått (Halvorsen, Hansen, & Tägtström, 2012).

2.4.2 Utdanning og mobbing

Det har også blitt gjort en studie av Nordrik, hvor de fant ut at mobbing var en stor årsak til at unge personer valgte vekk utdanning (Nordrik, 2008). Tre informanter fra denne undersøkelsen fortalte at de ble mobbet på grunn av forskjellige funksjonsnedsettinger. Den ene informanten ble mobbet på grunn av synshemming gjennom første klasse til slutten av videregående. Informanten fortalte at lærerne også var med på det fordi de ikke var villige til å lære seg å forstå problemet. Den andre informanten hadde også synshemming og i tillegg albinisme. Denne informanten fortalte at han/hun burde hatt mer utdanning, men tanken om det er umulig. Den tredje informanten hadde problemer med dysleksi og litt svak ADHD som gjorde at de andre elevene så på han/hun som dum (Nordrik, 2008). Mobbing er et problem spesielt for de som er funksjonshemmet.

2.5 NAV

NAV kan også være problemer for de som er NEET. Fra Nordrik sin artikkel forteller noen av de som ble intervjuet at de ble behandlet dårlig (Nordrik, 2008). De fortalte at i møtene med saksbehandlerne til NAV følte de ut som om de ble behandlet som de var udugelige. Det opplevdes som om ingen trodde på dem. Saksbehandlerne har allerede mistanke om at de prøver å utnytte systemet (Nordrik, 2008). Dette kan føre til at personer som trenger NAV velger å ikke holde kontakten eller ikke tar kontakt i det hele tatt. Dette trenger ikke være en start på NEET livet, men det vil være med på å opprettholde det. Et annet problem NAV kan skape er dersom uføretrygden eller dagpengene man mottar fra NAV gir mer inntekt enn å tilbudet fra en jobb (NAV, 2022). For man mer penger bare for å søke etter arbeid vil det ikke friste særlig å godta en jobb hvor man tjener mindre.

2.5.1 Uføretrygd skamfullt?

I samme undersøkelse fikk de intervjuet informanter som var uføretrygd støttet. En ting alle var enige om var at det var flaut og skamfullt. Det å fortelle sine venner eller familie at de bare satt hjemme og gjorde ingenting var skammefullt (Nordrik, 2008). De mister det sosiale livet, føler seg psykisk dårlig og samfunnet ser på dem som late. De forteller at de føler samfunnet ser ned på dem (Nordrik, 2008). Det gis inntrykk at de fleste egentlig vil jobbe eller gjøre noe nytte for samfunnet.

2.6 Oppvekst

I 2009 ble det gjort en stor intervjustudie på "unge på kanten" i fire fylker i Norge (Olsen, Jentoft, & Jensen, 2009). I denne kvalitative studien fikk de intervjuet individer som blant annet befinner seg i NEET gruppen. Oppvekst var veldig sentralt i denne studien. Flere av dem hadde en vanskelig oppvekst som påvirket dem resten av livet. Problemene som oppsto i familien flyttet over til skolen som ga lærevansker og i noen tilfeller førte til mobbing (Olsen, Jentoft, & Jensen, 2009). De fant også ut at omsorgssvikt var betydelig. En del av informantene burde ha fått hjelp av støtteapparater tidligere. En informant beskrev sin egen oppvekst som: "*Helt jævlig*" (Olsen, Jentoft, & Jensen, 2009). Og noe av det de oppdaget var at sosiale faktorer var den viktigste forklaringen til at de i ung alder havnet i denne gruppen (Olsen, Jentoft, & Jensen, 2009) De kom fram til at tidligere innblanding blir nødvendig for å unngå flere uføretrygde (Olsen, Jentoft, & Jensen, 2009).

2.7 Etnisitet

Det å være født utenfor Norge øker også sannsynlighet for å bli NEET. Det er mer enn dobbelt så sannsynlig at en som er født utenfor Norge blir NEET i motsetning til de som er født i Norge. Noen av grunnene for dette er at de unge immigrantene møter på ekstra hindringer i utdanning og arbeidslivet. Mangel på språk kommunikasjon gjør det vanskeligere å bli ansatt i visse jobber, i tillegg er det ofte slik at utenlandske kvalifikasjoner ikke blir godtatt (OECD, 2018). Det å ikke kunne forstå språket kan også hindre i utdanning som senere hindrer arbeidslivet. Språk barrieren er strukturskapt av aktører. Desto eldre en person er når han/hun først kommer til Norge øker sannsynligheten for å bli NEET (OECD, 2018).

3.0 Metode

Når det er selve detaljene i innholdet som man er ute etter er kvalitativ metode bra. Kvalitative metoder blir brukt i forskning når man skal prøve å forstå og tolke sosiale fenomener. Blir også brukt til å finne ut hvordan visse fenomener oppstår (Halvorsen K. , 2008). Derfor er kvalitative intervjuer en bra metode, slik at vi kan prøve å forstå hvorfor og hvordan en person blir NEET. For denne bacheloroppgaven har jeg brukt en kombinasjon av kvalitative semi-strukturerte intervjuer og teorier fra litteratur. Grunnen er fordi man må nesten snakke med en som er eller har vært NEET for å finne ut hvordan det skjedde. Mesteparten av litteraturen gir ikke direkte svar på hvorfor, men det er mer spekulasjoner, teorier og korrelasjoner om mulige grunner til at en person kan ha blitt NEET. Det er selvfølgelig noen litteraturstudier hvor de også gjorde intervjuer og fikk direkte svar. Så gjennom å utføre intervjuer kan jeg få innspill i deres erfaringer og opplevelser. Og med kombinasjon av intervjuer og litteraturstudie, kan jeg også sammenligne informantenes erfaring med hva litteraturen sier.

3.1 Utvalg av informanter

Når jeg skulle finne informantene til intervjuene var spørsmålet hvordan få tak i en NEET. NEET gruppen er en vanskelig gruppe å komme i kontakt med. Slike personer er ofte litt isolert fra samfunnet, de går jo tross alt ikke på skole eller jobb. Jeg fikk kontakt med personer som har vært innenfor NEET gruppen gjennom bekjente. Jeg spurte venner og familie og ble henvist av dem. I starten var det veldig mange nei jeg fikk, og det begynte å virke som om intervju ikke kunne bli tatt i bruk. Men etter mye leting fikk jeg til slutt tak i 5 informanter.

Informantene som sa ja til intervju er alle menn og de befinner seg i alderen 24-25. Grunnen til dette kan da være at når jeg først fikk kontakt med en som sa ja, fortalte han om sine venner som også hadde opplevd å være NEET. Gjennom informantene fant jeg nye personer som jeg kunne spørre. Slik ble snøballmetoden tatt i bruk (Halvorsen K. , 2008). Det er mulig at NEETs lettere kommer i kontakt med hverandre.

3.2 Validitet og reliabilitet

Validiteten handler om gyldigheten til dataen som ble brukt (Halvorsen K. , 2008). I denne bacheloroppgaven er 5 personer som var NEET blitt intervjuet. Svarene som kommer frem av intervjuene er gyldige fordi de var NEET. Et problem med informantene er at alle er menn og er i alderen 24-25 år. Alderen er ikke så farlig siden de befinner seg innenfor NEET aldersgruppen. Det at kun menn ble intervjuet fører til at vi ikke får perspektivene til kvinner. Siden snøballmetoden ble brukt til å finne dem kan det påvirke validiteten.

Reliabilitet handler om påliteligheten til dataen (Halvorsen K. , 2008). Selve intervjuene har gitt oss informasjonen som trengtes for å finne ut hvorfor disse personene ble NEETs. Men NEETs er så stort omfang at hvis vi intervjuet nye informanter ville svarene mest sannsynlig forandret seg. Informantene som ble brukt i denne oppgaven dekker bare noen av årsakene til at en person blir NEET. Det finnes ikke et lett svar på hvorfor noen blir NEET.

3.3 Utvalg av litteratur

Når jeg skulle finne litteratur som var relevant brukte jeg i hovedsak Oria. Jeg brukte en avansert søkemetode på den nettsiden hvor jeg la inn fraser som NEET, unge på kanten, ungt utenforskap, "drop-out", etc. En annen litteratur kilder som ble brukt var Google Scholar. Så startet jeg å lese de litteraturene som hørtes enten relevante eller interessante ut. Etter å ha lest gjennom mange forskjellige litteraturer begynte jeg å ta i bruk de som virket relevante for å svare på spørsmålet: "Hvorfor blir noen NEET". Gjennom litteratur som ble brukt fant jeg også andre relevante kilder som ble tatt i bruk.

3.4 Meldeplikt

Dataene fra intervjuene er helt anonyme og holder seg innenfor forskningsetiske regler. Jeg har fått samtykke signering fra informantene. Dette prosjektet er ikke meldepliktig fordi det er anonymt og derfor trenger jeg heller ikke sende meldeskjema inn til NSD. Vi fikk et felles meldeskjema av emne ansvarlig som dekker mitt prosjekt.

4.0 Intervjuer

4.1 Informant 1

Fra intervjuet til informant 1 ble det oppgitt at informanten ikke valgte å bli en NEET. Informanten var 18 år når han havnet i NEET gruppen. For han var problemet mangel på lærlingplasser på elektroyrkeslinje og klarte derfor ikke ta fagbrev. Uten lærlingplass og fagbrev fikk han ikke skaffet seg jobb. Han var originalt i den arbeidsledige undergruppen, men etter lang tid mistet han all motivasjon og ble en del av den motløse undergruppen. NEET livet hans startet fordi utdanningssystemet mislykket han. Informanten hadde også depresjon som ble verre mens han var NEET. Dette la til problemer som gjorde det vanskeligere å komme seg ut av NEET livet. Han var i NEET gruppen fra 18-21 år. Når han var 21 gikk han til NAV, hvor de klarte å skaffe han en deltidsjobb på kiwi. Endelig etter tre år var han ikke lenger en NEET. Han fikk også kontakt med en rådgiver fra videregående, som videre fikk kontakt med et firma som ga han lærlingplass. Etter 3 lange år begynte livet hans å sette seg på plass igjen. Informant 1 valgte aldri å være en NEET, men mistet en del håp senere som gjorde at han ikke orket å prøve å komme seg ut. Informanten likte ikke livet i de tre årene og det er noe han ikke vil oppleve igjen. Han sa at for det meste er det behagelig med 1 uke fri, men ikke lenger.

4.2 Informant 2

I intervjuet til informant 2 ble det oppgitt at informanten valgte å være en NEET. Dette var på en periode på omtrent åtte måneder. Informanten valgte å gå på høyskole et år etter videregående og ble deretter kalt inn til militæret. Det gikk åtte måneder etter han var ferdig med høyskole til militæret tok han inn, hvor han da valgte å bare slappe av. Denne informanten gikk studiekompetanse på videregående. Informant var 19 år når han ble en NEET. Valget var av grunnen å kunne slappe av, og ville ikke jobbe i så liten mellomperiode. Informanten fortalte også at høyskolen og militæret bare var valgene han tok for å kunne unngå arbeidslivet så lenge som mulig. I NEET perioden hans søkte han litt på jobb fordi foreldre maset om det, men det ble ingenting ut av det. Denne informanten sa at selve at ideen om å være NEET høres "chill" ut. Men det er bare hvis han har god råd til å leve behagelig og kunne kjøpe alt som er nødvendig og alt han har lyst på. Informanten mente også at han antakeligvis ville hatt en deltidsjobb på siden slik at han kunne jobbet

noen dager i hverdagen for å føle seg brukbar for samfunnet. Informanten synes en 3-4 dagers jobbuke høres veldig greit ut. "Må gjøre noe" forteller informant.

4.3 Informant 3

I intervjuet til informant 3 ble det oppgitt at han var i NEET gruppen i omtrent to år. Han droppet ut av videregående skole etter det første året når han var 17 og tok seg et friår som ble til to år. Dette var et valg han valg han tok selv. Denne informanten gikk på yrkeslinje. Informanten fortalte at han ikke hadde noen interesse for videre utdanning. Han søkte på arbeid, men fant ut at det var vanskeligere enn han trodde å skaffe seg jobb. Rådgiver fra skolen prøvde også å skaffe han en lærlingplass, men uten noe lykke. Han var i NEET gruppen fra alderen 17-19. Etter to års fri fikk han en deltidsjobb i en kosttilskudds butikk gjennom broren sin, som har blitt til fulltid hver dag. Informanten fortalte at de to friårene var noe av det kjekkeste han har opplevd. Han storkoste seg, og jeg siterer: "chilla som faen". Dette var et deilig liv syntes han. Men han mente at det også begynte å bli litt negativt etter to års tid. Han begynte å få en følelse av å være uproduktiv og skammet seg litt over å ikke delta i samfunnet. Informanten fortalte at det å kun ha fri er deilig og er noe han ville gjort dersom han for eksempel vant i lotto. Men det er også bedre å ha en jobb for å få gjort noe produktivt i livet. Det å få en følelse av å delta i samfunnet er noe han liker. Må gjør et minste krav mente informanten.

4.4 Informant 4

Informant 4 hadde også lignende situasjon som informant 1. Han tok også yrkesfag, men gikk på en annen linje. Denne informanten fikk lærlingplass, men etter lærlingplassen var fullført fikk han problemer med å skaffe seg jobb. Ifølge informanter var dette fordi det var en oljekrise. Firmaet han hadde lærlingplass hos kunne ikke ansette han på grunn av dette. Det var heller ingen andre plasser hvor han fikk takk i jobb. Han var 18 år da NEET perioden hans startet, og den varte i et år. Han prøvde å finne arbeid, men uten å lykkes. Etter et år lærte han om bemanningsbyrå som han tok kontakt med. Det gikk omtrent 1 måned fra kontakten med bemanningsbyrået til de skaffet han en arbeidsplass. Slik kom informanten seg ut av NEET livet. Ifølge informanten var NEET livet ikke spesielt hyggelig. Det var litt deilig i starten, men ble fort kjedelig når alle andre kompisser enten var på skole/universitet eller jobb. Denne informanten har også opplevd depressive

perioder, som ble verre mens han var i NEET gruppen. Hadde NEET livet vart lengre er det mulig han ville falt inn i den motløse undergruppen. Denne informanten vil ikke gå tilbake til NEET livet, selv om penger ikke hadde vært et problem. Han sa at da måtte han i så fall finne en produktiv hobby for å kunne gjøre noe på hverdagen og føle seg brukbar.

4.5 Informant 5

I intervjuet til informant 5 ble det oppgitt at han valgte å ta et friår etter videregående. Han mente at etter 13 år med fullført skole, syntes han det var velfortjent med litt fri og pause. NEET perioden hans var fra 18-19 år. Denne informanten tok studiekompetanse. Etter friåret startet han på universitetet og gikk videre inn i arbeidslivet. Han sier at hvis det ikke var for foreldrene som maset, ville han antakeligvis latt det ene friåret blitt til to år og muligens lengre. Informanten fortalte at det å havne i en situasjon hvor du ikke gjør noe produktivt for samfunnet eller deg selv er farlig. Du havner i en slik komfortabel sone at du sliter med å komme deg ut. Hadde han bodd alene, ville det vært vanskeligere å komme ut av NEET livet. Han syntes det var kjekt i starten, men ble også fort kjedelig. Denne informanten mente sterkt at det var "dritt" fordi du gjør ikke noe produktiv og da føler du deg dårlig. Du føler deg mindre verdt enn de som jobber, fordi du ikke deltar i samfunnet. Denne informanten var ikke deprimert, men opplevde depressive perioder i friåret. Etter fullført høyere utdanning skaffet han seg arbeid.

5.0 Drøfting

Det er forskjellige årsaker til at en person blir NEET, som vi kan se stemmer gjennom de forskjellige studiene som ble brukt og selve intervjuene jeg har gjort. I mine egne intervjuer av fem informanter var det forskjellige årsaker. En av dem fikk ikke lærlingplass, en annen fikk ikke arbeid og en tredje droppet ut i videregående fordi han ikke hadde interesse. Den fjerde tok et friår og den siste ventet bare på at militær innkallelsen skulle starte. I noen av studiene som ble brukt fant de ut at selve yrkeslinjen har større frafall enn studiekompetanselinjen (Markussen, 2010). Noe som også stemmer i intervjuene som ble gjort. Av informantene var det tre som gikk på yrkeslinje og to som gikk på studiekompetanse. De som tok studiekompetanse fullførte, mens hos yrkeslinjen var det to av tre som ikke fullførte. En åpenbar grunn til at det er mer frafall på yrkeslinjen er mangel på lærlingplasser. En annen grunn kan være at yrkeslinjer er mer spesialisert enn studiekompetanse, og dersom man ikke har særlig interesse i den yrkeslinjen som ble tatt vil man muligens droppe ut. De som går studiekompetanse, trenger nødvendigvis ikke ha interesse, men fullfører får å gå videre på høyere utdanning. Hvorfor en person havner i NEET gruppen kan altså være flere grunner. Det kan være selve individet som velger det gjennom forskjellige grunner, eller det kan være samfunnet som ikke klarer å stille fram med lærlingplass eller arbeidsplass. Det er selvfølgelig andre grunner også, men i intervjuene som ble gjort er dette grunnene som kom frem.

5.1 Undergrupper

I teoridelen ble det introdusert syv undergrupper under NEET:

- Kortidsarbeidsledig
- Langtidsarbeidsledig
- Motløse
- Helseproblemer
- Familieansvar
- Gjeninntredende
- Andre

Skal nå plassere informantene inn i disse undergruppene.

5.1.1 Informant 1

Av informantene som ble intervjuet kan vi se at Informant 1 havnet i den kortidsarbeidsledige gruppen først. Og etter et års tid uten å få tak i lærlingplass blir han overført til langtidsarbeidsledige gruppen, men det var også omtrent da han begynte å gi opp og sluttet å søke, så han falt over til den motløse istedenfor. Problemet med å være i den motløse gruppen er at de ikke orker å prøve, siden de ser ikke noe poeng med det. Derfor var informant 1 i NEET livet i tre år. Denne informanten hadde også problemer med depresjon som ble verre i NEET perioden som er vanlig for dem i den motløse gruppen (OECD, 2018).

5.1.2 Informant 2

Informant 2 var bare i NEET livet i omtrent åtte måneder mens han ventet på at militæret skulle starte. Derfor hørte han til den gjeninntredende gruppen som ikke er et problem for samfunnet. Denne informanten var heller ikke i noen faresone for å bli NEET i lang periode av livet.

5.1.3 Informant 3

Informant 3 valgte å droppe ut på grunn av mangel på motivasjon. Han gjorde jobb søking mens han var NEET. Siden denne informanten gjorde jobbsøking plasseres han i den arbeidsledige gruppen. Han var først i den kortidsarbeidsledige, men falt over til den langtidsarbeidsledige. Han befant seg ett år i hver gruppe før han fikk seg arbeid. Informanten fortalte at arbeidssøking ble dårligere over tid og skjedde mest når han ble maset på. Denne informanten havnet nesten i den motløse gruppen. I motsetning til de fleste som er NEETs, syntes denne informanten at livet var ganske bra.

5.1.4 Informant 4

Informant 4 hadde lignende situasjon som informant 1. Informant 4 fikk lærlingplass, men fikk ikke arbeid etterpå. Denne informanten befant seg i den kortidsarbeidsledige gruppen. Etter ett år hadde gått ville han ifølge definisjonen bli flyttet over til den langtidsarbeidsledige gruppen, men det var rundt ett års tid han skaffet seg arbeid.

5.1.5 Informant 5

Den siste informanten valgte å ta seg et friår og slappe av. Derfor var han NEET i ett år før han valgte å gå videre i utdanning. Ifølge definisjonen ville han vært i undergruppen "Andre". Denne gruppen inkluderer alle grunner som ikke er blitt kategorisert. Det å ta seg et friår er ikke en kategori og derfor faller han inn i den "Andre" undergruppen.

5.2 Kjønn

Er kjønn årsaken til å bli en NEET? Ifølge OECD er det i Norge like stor sannsynlighet for kjønnene å bli NEET (OECD, 2018). Det er forskjellige hovedårsaker til hvert kjønn, hos menn er det arbeidsledighet og hos kvinner var det uspesifisert. Alle mine informanter er menn, som kan være en årsak av å bruke snøballmetoden. Det betyr ikke at det finnes mer NEETs som er menn enn kvinner. Av informantene var det tre av fem som havnet i den arbeidsledige gruppen, og den ene av dem falt senere inn i den motløse. Den arbeidsledige mannlige NEET andelen var på 41% (OECD, 2018). Og 3/5 omgjort til prosent er 60%. Det at arbeidsledighet er en hovedårsak stemmer gjennom intervjuene. Hadde arbeid ikke krevd altfor mye utdanning kunne det hjulpet for dem som ikke fullfører utdanning. Arbeidsledighet er sterkere for dem som ikke fullfører. I litteraturen fant de ut at det var mer frafall på yrkeslinjen som også er mer mannsdominert (Vogt, Er frafall i videregående opplæring et kjønnsproblem?, 2008). Dette kan være en årsak til at det er mer arbeidsledige menn enn kvinner.

5.3 Studieretning

I både artikkelen til Kristoffer Vogt (Vogt, Er frafall i videregående opplæring et kjønnsproblem?, 2008) og Nordisk Ministerråd (Markussen, 2010) viste det seg at mye frafall lå i selve studieretningen som ble tatt. Noe som videre kan føre til at en person kan havne i NEET livet. Kristoffer Vogt sin artikkel tok også opp at mangel på lærlingplass skader mer menn enn kvinner (Vogt, Er frafall i videregående opplæring et kjønnsproblem?, 2008).

Dette er noe vi kan se stemmer med intervjuene som ble gjort. Av fem NEETs som ble intervjuet kom tre av dem fra yrkesfaglinjen. Informant 3 var den eneste informanten som valgte å droppe ut, og han var en av dem som tok yrkesfaglinjen. Mangel på lærlingplass var også noe som ble diskutert om årsak til frafall, som også er årsaken til at informant 1 ble en NEET. Basert på litteratur og selve intervjuene som ble gjort virker det som om yrkesfaglinjen har en del problemer. Det å ikke kunne skaffe lærlingplass til sine studenter er et stort problem. Vi kan ikke leve i et samfunn hvor utdanningslinjene ikke oppfyller kravene for å få fullført utdanning. Vi trenger en reserveplan, eller en ny metode for å gi studenter fullført utdanning. Noe som kunne blitt tatt i bruk er at det kunne vært lettere å bytte over til annen yrkeslinje eller selve studiekompetansen. Informant 3 mistet selve motivasjonen på sin linje, muligens han hadde prøvd på en annen linje ved gitt mulighet

uten å måtte gå det første året om igjen. Mangelen på fullført utdanning skader ungdommen. De kan slite med sin egen selvfølelse eller slite med å skaffe seg arbeid.

5.4 Friår

Friår tok den femte informanten. Ligger grunnen i å ta et friår at det er normalt på denne alderen? Det å ta seg et friår er noe som kanskje burde få sin egen undergruppe under NEET eller bli lagt til de "gjeninntredende". De gjeninntredende gjelder for dem som er blitt akseptert til et universitet eller en jobb (Fyhn, Radlick, & Sveinsdottir, 2021). Men det kunne godt også telt for dem som tok seg ett friår før de gikk videre i utdanning eller arbeidslivet. Det heter ett friår for en grunn og ikke et "friliv". Det er ofte slik at de som tar ett friår har en plan i hodet for fremtiden. En person tar kanskje friår fordi de er utslitt og det i tillegg har blitt mer akseptabelt. Kanskje de egentlig ville droppe ut, men hadde ikke motet til det. Kanskje de ikke er helt klare for arbeidsliv. Eller de trenger mer tid på å tenke på videre utdanning. Etter videregående vil utdanningen være mer spesialisert for et yrke. Det er en aktørs eget valg å ta et friår, men de sosiale strukturene, som familie og venner, påvirker dette valget sterkt. Vi kan se dette hos informant 5. Siden foreldre hans maste tok han videre utdanning etter året.

Et problem som friår kan forårsake er det som kan bli kalt for "hull i CV". Når man kommer på jobbintervju og intervjueren ser man har ett år uten noe vil dette kunne påvirke sjansen for jobben. Som kan føre til at man havner i den arbeidsledige gruppen. Et annet problem med friår kan være at man blir for komfortabel. Da øker sannsynlighet for at en blir NEET. Når en først tar seg et friår har en allerede kommet inn i NEET gruppen, og selv om aktørene ofte har en plan i hodet for fremtiden, kan det være vanskelig å komme seg ut. Informant 5 fortalte at hvis det ikke var for foreldrenes masing ville hans friår blitt til to år osv. Informanten fortalte at man havner i en slik komfortabel sone, som gjør det vanskelig å komme seg ut av. Det blir som en komfortsone og ideen om å bli produktiv igjen høres fristende, men skummel eller tungt ut.

5.5 Droppe ut

Informant 3 var den eneste informanten som valgte å droppe ut. En artikkel som ble brukt i denne oppgaven snakket om at det muligens er blitt mer akseptert å droppe ut i dag enn det var før (Vogt, Age norms and early school leaving, 2017). De sosiale strukturene rundt oss

påvirker mye av valgene vi tar. Hvis det er sant at de i livet ditt ikke dømmer deg like hardt som før, vil det å droppe ut tidlig ikke være så farlig. Før i tiden var kanskje dette noe av det verste man kunne gjøre, mens i dag er det mer normalt. Hvis samfunnet og de rundt oss aksepterer fenomener, vil det være lettere for oss å akseptere dem. Da kan det hende foreldre også ikke synes det er like farlig som før. Dessverre er det slik at å komme inn i arbeidslivet kan være vanskelig uten fullført utdanning.

Det at å droppe ut er "normalt" kan skape problemer. Ungdommen kan tenke seg at de bare dropper ut og skaffer seg jobb. Gjennom informant 3 kan vi se at det ikke er så lett. Denne informanten droppet ut og planla å skaffe seg arbeid istedenfor. Dette var noe han ikke klarte. Han gikk to år uten å gjøre noe, og den første jobben han fikk var gjennom broren hans. Uten å ha nettverket til broren ville han muligens fortsatt vært en NEET.

5.6 Utdanning

I dag er det slik at det kreves mer utdanningskompetanse i arbeidslivet og derfor er det viktig å ta mye utdanning. Selv om en fullfører videregående utdanning, er man ikke garantert jobb. Mangel på arbeid skyldes også strukturelle barrierer, for eksempel økonomisk situasjoner, videregående opplæring, NAV etc. (Bekken, Dahl, & van Der Wel, 2018). Uten fullført videregående blir det vanskelig å ta videre utdanning.

Med mangel på utdanning vil arbeidssøking være hardere. Informant 3 droppet ut etter første videregående. Han prøvde på jobb søking, men fikk ikke noe. Dette ligger i at han ikke fullførte videregående. Men han var heldig og fikk jobb to år senere gjennom broren. Kompetansenivået på denne jobben er innenfor en kassejobb. Uten fullført videregående reduserer man jobbmuligheter. Kassejobber er det som er vanlig for de uten høyere kompetanse. Informant 1 fikk seg også en kassejobb i en periode. Av informantene som er blitt intervjuet er det informant 5 som har en jobb som krever høyere kompetanse. Informant 5 tok høyere utdanning etter friåret. Vi kan se at utdanning påvirker hvilke jobbmuligheter en får. Utdanning har mye av problemer til at en person blir NEET. Derfor er det her problemløsninger burde bli tatt i bruk. Det burde være mer valgmuligheter for å få fullført utdanning. Slik at vi kan dekke problemer som allerede forårsaker NEETs.

5.7 NAV

Ideen med NAV er å hjelpe dem som befinner seg i NEET gruppen. Men det er mulig de skaper problemer. I artikkelen til Nordrik ble det fortalt at NAV behandlet dem dårlig (Nordrik, 2008). Informant 1 og informant 4 var de som hadde opplevelser med NAV. Ifølge begge disse to var det ikke noe problemer. Dette er noe som det trengs mer undersøkelse på. NAV skal være med på løse NEET problemet ikke skape mer problemer.

5.8 Skam

I Nordrik sin artikkel fortalte også informantene at NEET livet var flaut og skammefullt (Nordrik, 2008). Dette var informantene i denne bacheloroppgaven også enige i. Informantene syntes det var greit i starten, men over tid ble det kjedelig og de begynte å føle på skamfølelsen. De startet å føle seg ubrukkelig og dårlig. Gjennom intervjuene som ble gjort kan vi se at flertallet mener de vil ha en jobb over det å ha fri, slik at de føler seg verdifull og produktiv i samfunnet. Til og med de informantene som ville ha veldig mye fri og mente NEET livet var deilig, var også enige i at det er usunt å ikke gjøre noe. Burde hvert fall gjøre et minimum krav for samfunnet. Det viser seg også at depresjons følelser øker i et NEET liv. Depresjon er noe som er vanlig blant NEET gruppen (Rodwell, et al., 2017).

Informantene var veldig enige i at det å være NEET i lange perioder ikke var bra for psykisk helse. De startet å føle seg verdiløs, uproduktiv, noen av dem deprimerte. De ble også veldig isolerte og fikk lite sosial kontakt. Dagene ble for det meste brukt på å spille video-spill. Det er mulig vi kan si at det å være NEET i lange perioder fremmedgjør dem fra deres menneskelige potensial. Karl Marx sitt begrep fremmedgjøring ble brukt om at man blir fremmedgjort i det kapitalistiske arbeidet (Ritzer & Stepnisky, 2018). Ironisk nok virker det som om en person kan bli fremmedgjort fra seg selv dersom man går for lenge uten noe arbeid. Dette trenger ikke stemme for hver eneste person som er NEET, men det er ofte normalt at en NEET blir isolert fra samfunnet. Og når personen på samme tid ikke gjør noe produktivt for samfunnet som fører til at han/hun føler seg uproduktiv, kan dette videre føre til følelse av verdiløshet. Disse kombinasjonene kan få en person til å føle seg uverdigg som menneske og fremmedgjort fra samfunnet og det å være et menneske.

5.9 Oppvekst

Oppvekst spiller nok en rolle på om et individ blir NEET. Informant 4 fortalte at foreldrene hans alltid sa jobb var bra. Begge foreldrene var veldig uavhengig og jobbet veldig mye. Ifølge informant 4 var dette grunnen til at han har jobb. Dette var hvorfor han prøvde hardt å skaffe seg arbeid og falt ikke inn i den motløse gruppen. I motsetning var informant 1 ikke like heldig med sin oppvekst. Informant 1 hadde en stefar som ikke var særlig snill, som kan ha påvirket hans mentale helse. Som videre kan være årsak til hvorfor han falt inn i den motløse gruppen. Foreldre påvirker barna sine. Informant 5 valgte å gå tilbake til utdanning etter ett friår på grunn av masing fra foreldre.

5.10 Arbeidsledighet

Arbeidsledighet er den største årsaken til at noen befinner seg i NEET gruppen (Eurofound, Exploring the diversity of NEETs, 2016). Ifølge OECD ligger den mannlige andelen på 41% (OECD, 2018). Hvorfor er arbeidsledighet den største årsaken? Problemene her kan ligge i for lite utdanning, lite lærlingplasser, problemer med NAV osv. Blant informantene til denne oppgaven var det bare to av dem som egentlig hadde problemer med å skaffe seg arbeid. Mangel på lærlingplass var årsak hos den ene, den andre informanten fikk ikke arbeid på grunn av en oljekrise. Det at det alltid kreves mer og mer utdanning, gjør det mer krevende for ungdommen. Skole har nok aldri vært noe de fleste synes er morsomt, og når det kreves mer og mer utdanning blir det nok vanskelig å holde ut. Informant 3 valgte å droppe ut fordi han mistet interessen. Ungdommen mister interesse i å ta så mange års utdanning. I tillegg er man ikke garantert arbeid etter utdanning. Hvorfor skal en da orke å så mange år med utdanning?

5.11 Mobbing

Mobbing er et av problemene til hvorfor noen blir NEET (Olsen, Jentoft, & Jensen, 2009). Det var ingen av mine egne informanter som opplevde mobbing. Men mobbing kan fortsatt være en årsak til at for eksempel noen dropper ut av skole. Som vil videre være starten på et NEET liv og gjøre det vanskelige i arbeidslivet. Hvorfor er mobbing et fenomen? For at et barn først skal lære om mobbing må han/hun enten se det i virkeligheten eller på TV/internett. Da vil individer oppleve et nytt fenomen og noen kan ta det i bruk siden de synes det ser morsomt ut. De tenker kanskje at "mobbing ikke er så gale og så lenge det ikke er meg så går det fint". Mobbing vil originalt ha oppstått av aktørene, men over årene

kan det ha blitt en del av de sosiale strukturene. I TV serier er mobbing veldig normalt trope. Nye generasjoner blir introdusert til en negativ trope gjennom media.

5.12 Etnisitet

Det viser seg at de som er født utenfor Norge har det lettere for å bli NEET. På grunn av anonymitet ble ikke informantene spurt om etnisitet, derfor er dette heller ikke relevant for mine informanter. Men det kan være et problem for de som ikke er norsk fødte. Problemet kan være språk kommunikasjon enten på utdanningen eller i arbeidslivet.

5.13 Aktør eller struktur

Gjennom teoriene og intervjuene som har blitt sett på er det forskjellige forklaringer på hvorfor noen blir NEET. Men er det i hovedsak aktørene eller strukturene som skaper NEETs? Hvis vi tar spørsmålet i hensyn til informantenes svar.

5.13.1 Informant 1

Mangelen på lærlingplass er utfordret av aktørens kontroll og er derfor strukturens feil, men det er mulig å argumentere at aktørene som er i kontroll av samfunnet har skylden. Det er jo de som lager regler og satte opp for lite lærlingplasser. Men hvis vi tenker slik kan det argumenteres videre og videre. Derfor vil det i denne situasjonen være strukturen som har skylden.

5.13.2 Informant 2

Denne informanten hadde mulighet til å være produktiv i mellomtiden før militæret begynte. Dette var et aktivt valg av informanten om å ikke gjøre noe. Her er det da aktørens som er årsaken. Men allikevel er det slik at hvis militær starten var tidligere, ville han kanskje ikke gått like lenge uten å gjøre noe. Da er det måten oppstarten på militæret er laget som har skylden. Men det var fortsatt selve aktøren som tok valget.

5.13.3 Informant 3

Denne situasjonen er lett. Informanten valgte å droppe ut på grunn av mangel på interesse. Kan argumenteres at samfunnet har skylden for å ikke ha interessante fag på skolen, men hvis vi skulle brukt et slikt argument hvorfor dropper da ikke alle ut? Hos den tredje informanten var det aktørens skyld i at han ble NEET.

5.13.4 Informant 4

For denne informanten var problemet å skaffe seg arbeid. Hovedsakelig var dette på grunn av en oljekrise. Da er det strukturene sin skyld i at dette skjedde. Denne aktøren prøvde hardt å skaffe seg arbeid og derfor er det strukturen som har skylden.

5.13.5 Informant 5

Den siste informanten tok et valg om å ta seg et friår og derfor er det aktørens skyld her. Igjen kan man legge in argumentere at han var sliten av skole med uinteressante fag, men denne informanten tok ikke noe arbeid i mellomtiden heller. Aktøren hadde skylden her.

6.0 Konklusjon

I litteraturen som jeg har lest og som ble brukt er det mange forskjellige årsaker og kombinasjoner av faktorer til hvorfor en person blir NEET. Veldig ofte er det mer enn en enkel grunn. Det er forskjellig teori om hva som er den viktigste faktoren til at en person blir NEET. Gjennom intervjuene som ble gjort var det forskjellige grunner der også. Selve informantene oppga en grunn hver til hvorfor de først ble en NEET, men hvis vi analyserer ved hjelp av teorier som allerede er laget vil vi kunne legge til andre faktorer som familie, oppvekst, utdanning, kjønn, motivasjon osv. Noen av disse faktorene kan påvirke en person tidlig i livet og noen faktorer kan påvirke senere i livet. Faktorene kan være med på å forårsake at en person havner i NEET livet.

Hvorfor en person blir NEET har ikke ofte et lett svar. Vi har sett at arbeidsledighet er hvor de fleste NEET befinner seg. Hovedårsak til å faktisk bli en NEET ligger ofte i utdanningsårene, spesielt rundt videregående. Frafallet her er sterkt for de som tar yrkeslinjen. Frafall kan ligge i problemer med lærlingplass eller motivasjons mangel. Utbrenthet av mange år med utdanning kan føre til friår, enten midt i utdanning eller etter fullført. Det trenger ikke være et problem, men kan være inngangen til NEET livet. Familie og familiebakgrunnen kan påvirke disse årsakene. Foreldre kan gi støtte til å fullføre eller gå tilbake, men de kan også gjøre det verre. Høyere utdanning fra foreldre minsker sannsynlighet for å bli NEET. Kjønn var en teori om hvorfor noen ble NEET. Denne teorien viste seg å være feil, det var selve yrkeslinjen som førte til mer gutter som droppet ut, fordi yrkeslinjen er mannsdominerte. Mobbing er også et problem i utdanningsårene og helseproblemer kan øke mobbingen.

Et samfunn består av individer hvor alle som kan bidrar. De som er NEETs bidrar ikke. Dette er noe som de ikke er glade over. Det å være en NEET er ikke en god selvfølelse. Fra litteraturen og intervjuene ble det oppgitt at over tid vil de starte å føle seg uproduktiv og uverdigg som en del av samfunnet. NEETs har problemer som gjør at de ikke klarer å delta, men de vil delta i samfunnet. Derfor er det viktig å undersøke denne gruppen slik at vi kan finne løsninger for å bringe dem inn igjen.

Mye av problemene ser ut til å ligge i strukturer enten sosiale eller fysiske, som vi i et samfunn godtar og aksepterer. Basert på dette virker det som om NEET problemet til samfunnet er strukturenes feil. Men allikevel var det oss som aktører som skapte disse

strukturene, normene og reglene. Sosiale strukturer er spesielt aktør bestemt. Derfor blir igjen spørsmålet om problemet oppstod på grunn av oss aktører som har skapt strukturene. Eller om det er strukturene som påvirker oss. Vi som aktører har skapt problemer gjennom strukturene som igjen påvirker oss aktører. Av informantene var det hos tre informanter aktøren som hadde skylden og hos to informanter at strukturen hadde skylden. Aktøren var i flertall i denne intervju undersøkelsen. Dette er ikke en stor nok undersøkelse til å konkludere at aktørene har skylden i at NEETs oppstår. For å kunne svare på et slikt spørsmål trenger vi mer forskning.

Bibliografi

- Bekken, W., Dahl, E., & van Der Wel, K. (2018). *Unge i risiko for å bli stående utenfor: Hva kan kommunene gjøre? Noen tilnærminger*. Oslo: OsloMet - Storbyuniversitetet.
- Eurofound. (2016). *Exploring the diversity of NEETs*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Eurofound. (2021, November 29). *NEETs*. Hentet fra Eurofound: <https://www.eurofound.europa.eu/topic/neets>
- Fyhn, T., Radlick, R. L., & Sveinsdottir, V. (2021). *Unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET)*. Bergen: NORCE Helse.
- Halvorsen, B., Hansen, O. J., & Tägtström, J. (2012). *Unge på Kanten*. København: Nordisk Ministerråd.
- Halvorsen, K. (2008). *Å Forske På Samfunnet: En innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Cappelen Forlag.
- Markussen, E. (2010). *Frafall i utdanning for 16-20 åringer i Norden*. København: Nordisk ministerråd.
- NAV. (2022, April 20). *Søk om penger - arbeidsledig*. Hentet fra NAV: <https://www.nav.no/arbeid/arbeidsledig>
- Neugarten, B. L., Moore, J. W., & Lowe, J. C. (1965). Age Norms, Age Constraints, and Adult Socialization. I *American Journal of Sociology*. University of Chicago Press.
- Nordrik, B. (2008). *Curriculum Vitae: Ung og Ufør. Om unge uføres erfarte avgang fra arbeidslivet og deres fremtidsvurderinger*. Oslo: Defacto: kunnskapssenter for fagorganiserte.
- OECD. (2018). *Investing in Youth: Norway*. Paris: OECD Publishing.
- Olsen, T. S., Jentoft, N., & Jensen, H. (2009). *"Et live jeg ikke valgte"- Om unge utføre i fire fylker*. Kristiansand: Universitetet i Agder og Agderforskning.
- Ritzer, G., & Stepnisky, J. (2018). *Classical Sociological Theory, 7 Utgave*. SAGE Publications.
- Rodwell, L., Romaniuk, H., Nilsen, W., Carlin, J. B., Lee, K. J., & Patton, G. C. (2017). *Adolescent mental health and behavioural predictors of being NEET: a prospective study of young adults not in employment, education, or training*. Cambridge University Press.
- Vogt, K. C. (2008). Er frafall i videregående opplæring et kjønnsproblem? *Tidsskrift for samfunnsforskning*, ss. 517-541.
- Vogt, K. C. (2017, Juli 27). Age norms and early school leaving. *European Societies*.
- Vogt, K. C. (2018). The timing of a time out: the gap year in life course context. *Journal of Education and Work*.